

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 108/09-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. apríla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. A. O., B., zastúpenej advokátom JUDr. R. O., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 13 CoD 4/08-43 z 31. októbra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. A. O. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. marca 2009 doručená sťažnosť JUDr. A. O., B. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 13 CoD 4/08-43 z 31. októbra 2008 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala (spolu s ďalšou dedičkou) návrh na vykonanie konania o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa podľa § 175x zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení

neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). Za podanie tohto návrhu zaplatila súdny poplatok ustanovený položkou 18a písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“) v sume 200 Sk. Uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) č. k. 31 D 1067/2007-32 z 23. novembra 2007 jej, ako aj spoludedičke bola uložená povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne aj súdny poplatok za konanie o dedičstve v sume 200 Sk podľa položky 18a písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb.

Proti prvostupňovému rozhodnutiu sa sťažovateľka aj spoludedička v zákonnej lehote odvolali. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd namietaným uznesením, ktorým prvostupňové rozhodnutie v zmysle § 219 OSP ako vecne správne potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľky namietané uznesenie krajského súdu *„odporuje čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nakoľko uznesenie neobsahuje jasné právne závery majúce pre vec podstatný význam, a tiež právne závery v ňom obsiahnuté sú svojvoľné a zjavne neodôvodnené“*.

Sťažovateľka po citácii judikatúry ústavného súdu uvádza, že podstatná je tá skutočnosť, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 31 D 1067/2007 (na krajskom súde pod sp. zn. 13 CoD 4/2008) nebolo konaním o dedičstve v zmysle § 175a OSP, ktoré je súd povinný vykonať po smrti poručiteľa, ale išlo o konanie o *„dodatočnom prejednaní novoobjaveného dedičstva“*, ktoré sa objavilo po skončení pôvodného konania o dedičstve vedeného pod sp. zn. D 99/84. Podľa sťažovateľky je preto potrebné rozlišovať konanie o dedičstve vykonávané po smrti poručiteľa, za ktoré vzniká poplatková povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona č. 71/1992 Zb. vydaním rozhodnutia o dedičstve, kde poplatníkom podľa § 2 ods. 1 písm. e) uvedeného zákona je dedič, a na druhej strane konanie o *„dodatočnom prejednaní novoobjaveného dedičstva“*, ktoré sa vykonáva po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa pôvodné dedičské konanie skončilo, a kde poplatková povinnosť vzniká podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. podaním návrhu na konanie o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa, pričom táto povinnosť je uložená podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. navrhovateľovi.

V tomto druhom prípade sa spoplatňuje návrh ako procesný úkon podľa § 1 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb.

Sťažovateľka pokračuje vo svojej argumentácii takto:

„Výklad, ktorý prezentuje krajský súd v napadnutom uznesení odporuje pravidlám výkladu zákonov uvedených v článku 152 ods. 4 Ústavy SR v kontexte na ust. článku 59 ods. 2 Ústavy SR. Zmyslom a účelom zákona o súdnych poplatkoch je zabezpečiť príjem štátnemu rozpočtu v prípade úkonov a konaní, ktoré súdy vykonávajú - vo väčšine prípadov - v záujme a pre účastníkov. Zamerané na dedičské konanie poplatková povinnosť slúži na krytie nákladov, ktoré majú súdy s prejednaním dedičstva, a konanie o prejednanie dedičstva samo slúži zabezpečeniu právnej istoty účastníkov- dedičov, keď štát vykonaním konania o prejednanie dedičstva naplní ústavné právo o zaručení dedenia podľa článku 20 ods. 1 Ústavy SR. Vykonanie dedičského konania je teda na prospech účastníkom-dedičom, čomu zodpovedá, že náklady, ktoré súdu s takým konaním vzniknú (konanie je povinnosťou súdu), má uhrádzať súdny poplatok. S poukazom na vyššie uvedené súdne poplatky za prejednanie dedičstva majú svoj legitímny účel a význam. Výklad zákona o súdnych poplatkoch, ktorý je uvedený napadnutom uznesení krajského súdu, však odporuje zmyslu a účelu zákona o súdnych poplatkoch a nesleduje žiadny legitímny cieľ, tzn. sa nedá nijako k tomu dospieť pri výklade, že v prípade dedičského konania pravidelne vykonávaného po smrti poručiteľa sa súdny poplatok platí len za vykonanie konania o dedičstve, avšak v prípade konania o prejednaní novoobjaveného dedičstva sa musí súdny poplatok zaplatiť nielen za návrh (v praxi súd bez návrhu ani nekoná), ale navyiac aj za konanie o dedičstve. Pritom sa jedná vždy o majetok toho istého poručiteľa, a jeho prejednanie v dedičskom konaní má stíhať rovnaká poplatková povinnosť bez ohľadu na to, či ide o prvé prejednanie dedičstva, alebo dodatočne prejednanie novoobjaveného dedičstva. Nie je udržateľné, aby dedič bol spoplatňovaný podľa náhodnej okolnosti spočívajúcej v tom, či sa v prvom dedičskom konaní prejedná dedičstvo celé, alebo bude nutné vykonať konanie o dodatočnom prejednaní novoobjaveného dedičstva, ktoré bude dediča stáť dva krát toľko (najprv má zaplatiť súdny poplatok za návrh a potom za konanie súdu), ako prvé dedičské konanie (kde sa platí súdny poplatok len za konanie). Takýto výklad zákona o súdnych poplatkoch vedie absurdným výsledkom jeho aplikácie, ako je tomu v tomto prípade,

a popiera sa tým celý jeho účel, zmysel a dôsledné rozlíšenie poplatkovej povinnosti závislej od toho, či ide o prvé dedičské konanie, alebo dodatočné, ako som to načrtla vyššie.“

Na základe uvedených skutočností v závere sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd vo veci rozhodol týmto nálezhom:

„Základné právo sťažovateľky domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.10.2008 č.k. 13Cod 4/08-43 porušené bolo.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.10.2008 č.k. 13 Cod 4/08-43 a prikazuje mu vo veci znovu konať a rozhodnúť.

Krajský súd v Bratislave je povinný sťažovateľke uhradiť trovy konania v sume 292,38 € na účet jej právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva domáhať sa svojho práva zákonom ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ak preskúmanie namietaného postupu, resp. rozhodnutia všeobecného súdu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, reálnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Podstata námietok sťažovateľky spočíva v tvrdení, že namietané uznesenie krajského súdu a výklad v ňom obsiahnutý popiera zmysel a význam právnej úpravy podľa zákona č. 71/1992 Zb., neobsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, nedáva jasne a zrozumiteľne odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky a navyše jeho právne závery sú svojvoľné a zjavne neodôvodnené.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil tieto okolnosti, z ktorých pri svojom rozhodovaní vychádzal:

Sťažovateľka a spoludedička po skončení pôvodného dedičského konania podali na okresnom súde návrh na konanie o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa podľa § 175x OSP. Za podanie tohto návrhu zaplatili súdny poplatok v sume 200 Sk ustanovený položkou 18a písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. Po vydaní rozhodnutia o dedičstve im uznesením okresného súdu č. k. 31 D 1067/2007-32 z 23. novembra 2007 bola uložená povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť aj súdny poplatok za konanie o dedičstve v sume 200 Sk podľa položky 18a písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb.

Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka a spoludedička v zákonnej lehote odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 13 CoD 4/08-43 z 31. októbra 2008 prvostupňové uznesenie podľa § 219 OSP ako vecne správne potvrdil. V odôvodnení namietaného uznesenia krajský súd uviedol, že Občiansky súdny poriadok upravuje v ustanovení § 175a konanie o dedičstve začaté z úradnej povinnosti a v ustanovení § 175x ods. 1 konanie o dedičstve začaté na návrh pre prípad, že sa po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo, alebo po vydaní osvedčenia o dedičstve objaví nejaký poručiteľov majetok. Podľa ustanovenia § 175x ods. 2 OSP v odôvodnených prípadoch, najmä na podnet súdu, notára, štátneho orgánu alebo orgánu územnej samosprávy, môže súd o dodatočne objavenom majetku začať konanie aj bez návrhu. Podľa názoru krajského súdu z tohto ustanovenia vyplýva, že Občiansky súdny poriadok zhodne upravuje konanie o dedičstve, či už začalo z úradnej povinnosti, alebo na základe návrhu. V nadväznosti na uvedenú skutočnosť, keď v položke 18a písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. je určený súdny poplatok za konanie o dedičstve bez rozlíšenia, ako sa konanie o dedičstve začalo, vzťahuje sa preto poplatková povinnosť na každé konanie o dedičstve. Krajský súd konštatoval, že v prípade podania návrhu na konanie o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa sa platí súdny poplatok podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. za návrh, kde poplatníkom je v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a) uvedeného zákona navrhovateľ a takisto vzniká poplatková povinnosť podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) uvedeného zákona vydaním rozhodnutia o dedičstve, kde je poplatníkom dedič podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. e) uvedeného zákona (krajský súd na tomto mieste zrejme písárskou chybou uviedol nesprávne písmeno odseku – c, pozn.). Krajský súd argumentoval aj voči tvrdeniu účastníkov konania, podľa názoru ktorých zákon nepripúšťa platenie súdneho poplatku dvakrát za jeden a ten istý poplatkový úkon, a zdôraznil, že zákon č. 71/1992 Zb. rozlišuje súdne poplatky za úkony a súdne poplatky za konanie. V predmetnom konaní teda nebol zaplatený dvakrát súdny poplatok za ten istý úkon, ale bol zaplatený súdny poplatok za podanie návrhu a súdny poplatok za konanie o dedičstve, ktoré sa skončilo vydaním rozhodnutia.

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať skutkové a právne závery všeobecných súdov, ku ktorým dospeli pri interpretácii a aplikácii zákonov

a ktoré sa stali základom ich rozhodnutia. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (podobne aj II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 231/04).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj I. ÚS 13/00, I. ÚS 20/03, IV. ÚS 43/04).

Podľa § 175x ods. 1 OSP ak sa objaví po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo, alebo po vydaní osvedčenia o dedičstve (§175 zca) nejaký poručiťel'ov majetok, prípadne aj dlh, súd na návrh (§ 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 a 2) vykoná o tomto majetku konanie o dedičstve.

Podľa § 175x ods. 2 OSP v odôvodnených prípadoch, najmä na podnet súdu, notára, štátneho orgánu alebo orgánu územnej samosprávy, môže súd o majetku uvedenom v odseku 1 začať konanie aj bez návrhu.

Podľa položky 18a písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. sa vyberá v občianskom súdnom konaní poplatok za konanie o dedičstve. Podľa § 5 ods. 1 písm. d) uvedeného zákona poplatková povinnosť vzniká vydaním rozhodnutia o dedičstve a poplatníkom je podľa § 2 ods. 1 písm. e) uvedeného zákona dedič.

Podľa položky 18a písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. sa vyberá v občianskom súdnom konaní poplatok za podanie návrhu na prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku súdom. Podľa § 5 ods. 1 písm. a) uvedeného zákona poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu a poplatníkom je podľa § 2 ods. 1 písm. a) uvedeného zákona navrhovateľ.

Ťažiskovou v prerokúvanej veci je v podstate otázka interpretácie právnej úpravy – ustanovenia položky 18a písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb.,

a to v tom smere, či sa poplatková povinnosť podľa tejto položky vzťahuje len na samotné pôvodné dedičské konanie alebo aj na konanie o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa.

Krajský súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že ustanovenie § 175x ods. 1 OSP upravuje konanie o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa na základe návrhu a ustanovenie § 175x ods. 2 OSP konanie o prejednaní dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa z úradnej moci súdu. Krajský súd vychádzajúc z tohoto ustanovenia poukázal na zhodu právnej úpravy pre konanie o dedičstve začaté či už z úradnej moci, alebo na základe návrhu. Ďalej krajský súd argumentoval tým, že v položke 18a písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. je určený poplatok za konanie o dedičstve bez špecifikácie toho, ako sa konanie začalo, a preto podľa jeho názoru sa tento poplatok vzťahuje na každé konanie o dedičstve (začaté na základe návrhu, aj z úradnej moci súdu).

Z uvedeného vyvodil krajský súd právny záver, že v prípade podania návrhu na konanie o prejednanie dedičstva k novoobjavenému majetku poručiteľa vzniká poplatková povinnosť jednak za podanie návrhu, ako aj za samotné konanie o dedičstve, u ktorého táto vzniká vydaním rozhodnutia. Krajský súd reagoval aj na námietky „*odvolateľov*“, podľa názoru ktorých zákon nepripúšťa platenie súdneho poplatku dvakrát za jeden a ten istý úkon a poukázal na právnu úpravu obsiahnutú v ustanovení § 1 zákona č. 71/1992 Zb., ktorý rozlišuje súdne poplatky za úkony a súdne poplatky za konanie.

Krajský súd systematickým výkladom, a teda posúdením relevantnej právnej úpravy v kontexte súvisiacich ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (§ 175x ods. 1 a 2 OSP) a zákona č. 71/1992 Zb. (§ 2 a § 5 zákona č. 71/1992 Zb.) dospel k právnemu záveru (hoci z pohľadu sťažovateľky „*nespravodlivému*“) o vzniku poplatkovej povinnosti jednak za návrh, ako aj za konanie o dedičstve v prípade konania podľa § 175x OSP. Odôvodnenie vyvedeného právneho záveru považuje ústavný súd za stručné, avšak logické a dostatočné, majúce oporu v aplikovanej právnej úprave, a preto výsledok interpretácie uskutočnenej krajským súdom nepovažuje za zjavne svojvoľný.

V závere treba opätovne zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy. Z tohto postavenia mu preto v okolnostiach prípadu ani neprislúchalo posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému krajský súd pri interpretácii a aplikácii zákona dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či rozhodnutie o odvolaní spĺňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy).

Na základe uvedených skutočností ústavný súd zistil, že v rámci výkonu svojej právomoci krajský súd v uznesení č. k. 13 CoD 4/08-43 z 31. októbra 2008 poskytol zrozumiteľným výkladom, ktorý patrí do jeho výlučnej právomoci, dostatočné odôvodnenie odpovedajúce na podstatné skutkové a právne otázky. Ústavný súd preto skonštatoval konformnosť uznesenia krajského súdu s obsahom sťažovateľom namietaného porušenia základného práva garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy.

Na záver v súvislosti s otázkou „spravodlivosti“ rozhodnutia ústavný súd poznamenáva, že s poukazom na účinky rozhodnutia krajského súdu z hľadiska intenzity zásahu do majetkovej sféry sťažovateľky výklad a aplikácia zákona uskutočnená krajským súdom nemá (suma súdnych poplatkov predstavovala celkovú výšku 400 Sk) a ani by nemohla mať (výška súdneho poplatku bola položkou 18a sadzobníka súdnych poplatkov zákona č. 71/1992 Zb. limitovaná výškou 5 000 Sk) charakter popretia materiálneho princípu spravodlivosti, ktoré by mohlo založiť arbitrárnosť rozhodnutia.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené odmietol sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2009